

Narodno blago.

Iz Zadrebčke doline.

Kako je spravil zajec lisico na led.

Bil je lep jesenski dan. Žito je bilo obrodilo, sadje dozorelo: vse se je veselilo dobrote božje. Živali so skakale in tekale semtertje po polju. Uživale so svoj zlati čas. Zajec je strigel z ušesi v zelniku, lisica je hodila potuhnjeno po turščici, vse je šlo za svojim živežem. Zdajci lisica zapazi deklico, katera je nesla v jerbasu grozdja in kruha delavcem na polje za „predpoldanko“.¹⁾ Hitro se sprijatelji z zajcem ter mu tako-le izpregovori prav tiho: „Dragi zajec! Veš, kaj bova storila, da dobiva kruha in grozdja? Jaz sem videla“, dejala je lisica, „deklico, katera nese polno cajno kruha in grozdja, in vse to čisto lahko midva dobiva, če me le slušaš in storiš, kar ti porečem. Veš kaj? Teci tu okoli v „prestale“²⁾ deklici in približavši se ji, naredi se kruljevega. Počasi hodi, dokler ne odloži cajne, in ne poleti za tabo. Jaz pa pojdem in vzamem jerbas; potlej si razdeliva, kar je notri“

Zajec je slušal lisico ter je storil vse natančno, kar mu je rekla zvita teta. Deklica zapazi kruljevega zajca, položi jerbas na tla in hajdi za zajcem! Toda zastoj. Kadar sta bila že blizu — potegne jo zajec, kar so ga pete nesle. Med tem pa je vzela lisica dekletov jerbas in ž njim pobrisala na dogovorjeni kraj. Ko pride zajec tje, kjer sta rekla, da bodeta delila, devala je lisica iz cajne jedi, kruh in grozdje. Pa lisica je zvita buča. Rekala je, devajoč iz jerbasa grozdje: „To je zame, to za mojega očeta, ta grozd je za mojo mater, ta za teto, to pa za strica, in ti, dragi zajec, imaš tukaj — prazno cajno.“ Nato se razstaneta, lisica vesela in smejoč se, zajec pa žalosten in jezen. „Le počakaj, prideva še skup“, zamrmra v brke zajec. In tako je tudi bilo.

Za lepo jesenjo je prišla huda, huda zima. Snega je veliko padlo in bil je mraz, da je vse škripalo in drevje pokalo. Živad je trpela hud glad. Zakaj ni bilo zelja in pa kurje pečenke,

¹⁾ „Predpoldanka, predpoldanka“ je med zajutrkom in južino, kar je Nemcu „Gabelfrühstück“. V tem kraju je: frušteck, predpoldanka, južina, mala južina in večerja. „Kosilo“ je le pri gospodi in pa v postnem času, kadar jedó ob 11. uri. — Pis.

²⁾ Ako A vidi, da B beži, pa mu A po bližnjici ali sicer kako nasproti pride, pravi se, da mu je „v prestale“ prišel. — Pis.

kakor po letu. In kaj se pripeti? Srečata se po dolgem času naša znanca, zajec in lisica. Zajec je bil dobro rejen, debel, da se je kar zibal in svetil, lisica pa je bila mršava, suha in lačna. Lisica se začudi in hitro vpraša zajca, od česa je tako debel v taki hudi zimi. „Kako ne bi bil debel“ odgovori zajec, „ker imam vsak dan mastno pečenko! Vsak dan grem na ribe. Tam-le je ribnik, ribiči delajo na ledu luknje, da lové ribe. Jaz čakam in gledam iz grma. Kadar gredó ribiči domov, smuknem tje, vtaknem répec v luknjo — in takoj se nanj obesi rib, da jih težko izvlečem. O, ko bi jaz imel takšno „omêlo“, kakor ti, tedaj šele bi jaz ribe lovil.“

Nato poprosi lisica zajca, naj ji pokaže tisti ribnik. Zajec ji rad ustreže. Vodi jo k ribniku na led in ji pokaže vse, kar je bilo treba. Lisica ga sluša. Vsede se na luknjo in prav globoko vtakne v vodo svoj rep. Nato čaka in čaka; zajec pa na bregu z ušesi striže in gleda, da ne bi kdo prišel. Toda lisice se neče prijeti nobena riba. Mrzlo pa je bilo, da je vse zmrzvalo. Zajec tolaži lisico, da bo že: ribe niso še navajene njenega rjavega velikega repa. Po tej tolažbi odide po svojih potih. Čez nekaj ur pride zopet k ribniku, lisica je še vedno sedela in čakala. Saj pa tudi ni mogla nikamor, zakaj rep ji je bil zamrznil v ledu, da se ni mogla nikamor ganiti. Tedaj pa ji je govoril zajec, kakor ona v jeseni njemu: „To je zame, to je za mojega očeta, to je za mojo mater, to za mojo teto.“ Ko to izreče, pridejo ribiči. Zajec jo pobriše, lisico pa pobijejo s krepêlji, in še jaz sem težko ušel, da je nisem dobil.

Priobčil S. Lekše.

Iz Belokranjskega.

Svatovske pesmi.

1. Darovanje (ofer¹⁾).

Ali k darom pristopljajte,
Oče mati, darovajte,
Našo mlado nevestico!
Oče škudo²⁾, mati ruho.
Ali k darom pristopljajte,
Brati, sestre darovajte!
Našo mlado nevestico!

¹⁾ To pesmico dojó, kadar darujejo ženina in nevesto.

²⁾ Škuda = dolar.

Ali k darom pristopljajte
Strici, strine ¹⁾ darovajte
Našo mlado nevestico!
Jeni s kota, drugi s pota.
Saj ne boste nikdar več.
Ledek stan je danas preč.
Razvezujte črne mošnje,
Dajte ven srebrne groše!

2. Vstani se.²⁾

Hvaljen bodi Jezus Kristus,
Dobro jutro Bog vam daj!
Vstani gor' mlada nevesta!
S'noči si legla deklica,
Danas boš vstala še lepša nevestica;
S'noči si krancelj dela deklica,
Danes boš krancelj dela še lepša nevestica.

3. Odhod.³⁾

Mamica, mamica,
Hčerko vam peljamo.
Nikdar več, nikdar več
Nazaj je ne damo.

V Podzemlju zápisal Janko Barle.

Iz Naklega.

1. Trdosrčnica.

Kmetič je prinesel dacije,
En'ga krajcerja zmkal' je.
„Al' b' mi ga hot'li upati,
Al' b' mi ga hot'li šenkati?“
„Jaz ga ne upam ne,
Šenkam pa tudi ne!“
Zaprla ga' je v turen temen;
Notri j' en leten dan,
Da je že (vse) pozabila nanj. —
Zdaj pa gospa bolna leži,
Bolna leži, milo ječi:
„Kaj ti pravim, kelnar'ca:
Pojdi v kevder velbani
Po te sladke rozolije!“
„Kaj vam pravim, zlahtna gospá:
Spovejte se, obhajajte se —:
Na prag' stojita ovna dva,
Oba z rogmi vkup trkata,
Men' pa v kevder branita!“
Gor' poskočila zlahtna gospa,
Tekla je v kevder velbani
Po te sladke rozolije. —

¹⁾ Potem pojó: vujci, vujne; teci, tete; zlahta vsa itd.

²⁾ To pesmico pojó, kadar nevesto budé.

³⁾ Kadar nevesto peljejo v novi dom.

Zgrab'la sta jo ovna dva
In nesla jo na dno pekla: —
Na, to imaš, zlahtna gospa,
Ker s' tak' ječila kmetiča! —
Krajcerček, krajcerček, majhen denar,
Mogla je dati dušo zanj! —

Sveti Aleš.

Sveti Aleš se oženil je
Po volji svojih starišev,
Pa mu je bilo tákoj žal.

Po ofceti pa 'zginil je.
Kam je šel, nič ne vedó,
Kam zginil je, nič ne zvedó.

Mati in oče skrbno vprašata,
Da zved'la bi, kam on je šel;
Nevesta pa ravno tako.

Šel je na morje miloš'čne prosit;
Tam je sam stradal, ubogim je talal.
Zato mu je Bog milost dajal.

Zdaj pa Aleš za smrt zbolí.
Zdaj sedel Aleš je v barkico,
In veter zanese ga preke domov.

Zdaj pa doma pod štengam' leži,
Mati mu streže skrbno; Bog ve —
Si misli — kako se Alešu godí.

Polj pridejo sami gospod
In z Bogom ga previdijo,
Predno Aleš umrl je.

Zdaj svet Aleš umrl je;
Po vsem rimskem mestici
Svetlo je in samo zvoni.

Šli so gledat, kaj bi bilo,
Polj so spoznali, da je vse
Svetlo pri Alešu, in njemu zvoni.

Polj so šli gledat in pismo dobé,
Da oče je Janez, mati je Ana,
Nevesti moji je Zana ime.

Mati priteče skoro mrtvá,
Oče pa tud' tako; nevesta reče:
„Jaz grem tud' k njemu — nikdar
ne grem preč!“

Nabral v Naklem F. B.